~~60~~ 102

~~a~~ a

~~124~~ 124

SCIPIONIS
MARANTÆ
MESSANENSIS
EXPOSTVLATIO
IN
BARTHOLOMÆVM GERMONIVM
pro antiquis diplomatibus, & codicibus manuscriptis.

MESSANÆ
Apud DOMINICVM TARINVM.

Præsidum Authoritate.

Qui accusat instrumentum de falso, & non probat, punitur tanquam falsarius. Paulus de Castro in l. jubemus, Cod. de probationibus.

MARCHIONI.

JOSEPHO

URSIO

Patricio Bononiensi

VIRO NOBILISSIMO

SCIPIO MARANTA

S. P. D.

NIhil utilius, nihil salubrius Reipublicæ est, tum ad recte instituendos animos, tum ad pacem, felicitatemque comparandam, quam hominum detegere sententias, & opiniones, quæ veritati repugnant, illasque penitus profligare, atque falsitatis convincere. Hinc evenit, ut non solum ab illis abhorreant, qui

propriis ingenii viribus res perpendere non valent; verum etiam qui falsis prænotionibus adducti illas veras existimant, vel quod ab ineunte ætate, quæ fons est errorum, a magistris hauserunt, vel quod ab aliis laudatas sentiunt. Quamobrem cum cognovissem a quibusdam, qui jurare solent in verba magistri, laudari, probarique libros Germonii; hanc Expostulationem in vulgus emittere non dubitavi, qua propalam fierent, quæ Antiquitati adversa pronunciavit Germonius, quæque hominum societatem, historiam, fidem publicam, ipsamque Religionem evertunt. Verum mihi diu cogitanti cui dono darem hunc libellum, Tu in mentem venisti, celeberrime VRSI, literarum decus, ac nostræ ætatis ornamentum: nam te Itali nostri vo-

cant hominem doctissimum, optimum civem, literarum præsidium, atque fautorem. Tu enim clarissimos viros convocasti in domum tuam, quæ omnibus apertissima est, & perhospitalis, ut continuos cum illis institueres sermones de excellentioribus, ac singularibus scientiis, obscuriores, & penitiores sententias Platonis, Aristotelis, Demetrii, Longini, aliorumque præstantissimorum Græcorum enucleando, atque illustrando; quantumque fructum ex hisce lucubrationibus perceperis, satis demonstrant, quæ Tu, Italos homines propugnando adversus Bohoursium, & Trevoltianos illos Heroas, explicasti

——————chartis
doctis, Juppiter, & laboriosis.

Quare Tu Italorum unus quod ad

dignitatem Italiæ maxime pertineret, prospexisti, & consuluisti; Tu eorumdem conatus gravissimis, & firmissimis argumentis infringendo, confidentiæque facile occurrendo, in antiquum locum honoris illam restituisti. Quæ cum diligenter attenderem, liquido perspexi, quantum jure merito Itali viri amplissimis laudibus Te ornaverint, tuosque libros magna cum admiratione, & voluptate exceperint. Quibus de caussis tibi quicquid hoc libelli est do, dicoque, Deumque rogo, ut Te quam diutissime servet incolumen, ac domum tuam cumulet felicitate. Vale vir doctissime.

CLAU-

CLAUDII MONTERCHII TARENTINI V.C.

Epistola

AD AUCTOREM.

Claudius Monterchius Scipioni Marantæ S. P. D.

Cogor præter morem, Scipio clarissime, harum literarum initium ab excusationibus auspicari, quod nempe tam sero tuis VI. *Kal. Apriles ad me datis respondeam. Cave hoc observantiæ erga te meæ vitio vertas; sed potius tribue temporum vicissitudini, quæ nostrum illud commercium dudum abrumpens, vetat nos absentes alternis colloquiis oblectari. Quantis itineribus Epistola tua huc tandem advenerit, me tibi narrare non refert, qui scis rerum caussas, & meam in te voluntatem nullis unquam calamitatibus & dissidiis labefactandam*

jam pridem agnoscis. Legi semel atque iterum summa voluptate quæ scribis de nostræ hujus miseræ ætatis hominum religiosorum præfracta audacia, qui spretis omnis modestiæ, & prudentiæ legibus in vulgus emittere non erubescunt scripta flammis abolenda, adprobantibus præsidibus suis, atque etiam plaudentibus: quæ tamen, si saperent, tenebris damnarent & auctorum temeritatem debitas pœnas, pro munere suo, luere cogerent. Putabamus Harduinum esse unicum post hominum memoriam, qui maximo omnium scandalo sacræ & profanæ antiquitati diras manus injecisset, cum ecce gestientibus sociis in scenam venit Germonius; alter plane Harduinus, si dementiam & fastum hominis spectes: si vero eruditionem consideres, Harduino longe quidem dissimillimum. Et tamen, si Deo placet, Romæ non deest, ut audio, homo quidam (doctorem Mussipontanum appellant) qui Germoniana scripta cedro digna esse prædicat, nolentibus etiam distribuit, ut

fasti-

fastigii, quo nunc literæ in Galliis florent, vel hinc specimen habeant. Etenim vir magnus & modestiæ singularis Germonium Galliæ literatis omnibus præstare sacramento affirmat: quod ut facilius credatur, frequenter ingeminat, Germonium sibi operam dedisse. Bene sit tanto magistro, qui talem discipulum efformavit, qualem propriis ejus coloribus & penicillis in Expostulatione tua graphice delineas, optime Scipio. Doctoris illius jam nomini parco. Sed nisi ipse sibi consuluerit, erit sane, qui ipsi consulet. is enim ille est, qui undequaque corradit excerpta librorum, qui pro partium studiis vituperari, vel laudari debent in Diario Trevoltiano. Sed ad nostra veniamus. Expostulationem tuam in Germonium exosculatus sum, in qua hominis machinationes detexisti, quid inde periculi Christianæ religioni immineret, palam faciens. Rerum summam acu, ut ajunt, tetigisti: nec dubitandum quin lateat multorum conjuratio ad omnem antiquitatem

ever-

evertendam; ut recentibus tantum scriptoribus locus detur. Siquidem Harduinus Græcos & Romanos plerosque Scriptores ait esse suppositos; Patres etiam præcipuos nostræ religionis interpretes, atque in his Justinum fere totum, & Origenem contra Celsum; Sacræ item Scripturæ primigenios fontes Hebraicos & Græcos, ut patet ex ejus operibus, per Hæreticos Batavos hoc ipso anno recusis. Germonius vero idipsum affirmat de veteribus chartis, inclinante latinitate exaratis; de Sanctorum Patrum codicibus, quos corruptos esse contendit. Quid ergo jam superest? Nihil sane, nisi ut veterum scriptis omnino contemptis (quod quidem vellent) recentioribus tantum suis operam demus. Tu hoc argumentum graviter, ut cetera, prosecutus es; mihique arrident mirifice quæ de Archivis & Bibliothecis publicis & privatis disseris. Ego vero Commonitorium nostrum in Germonium jam totum absolvi, & jam edidissem, nisi curæ familiares animum

meum

meum alio tranxissent. Brevi tamen, ut spero, id peragam. Necesse fuit in plures libros illud dividere ob rerum copiam: etenim omnes Germonii libellos examinare placuit, & ejus ignorantiam, superbiæ non ferendæ conjunctam, funditus excutere. Hinc videbis summam hominis imperitiam in re chronologica, & geographica, patefactam. In historia Francica omnino hospitem demonstro, & auctores, quos citat, non solum non legisse, sed neque unquam vidisse; unde ejus pudenda plagia emergunt, in plures classes distincta. Videbis magnum Disceptatorem in ætatibus auctorum adsignandis immaniter peccasse; aliquando duos & tres in unum ridicule confudisse: ut supinas alucinationes suas tegeret, per avia & devia errasse, præpetibus pennis mendaciorum & cavillationum elatum. Quia vero non semel eum ab aurea latinitate laudari intellexi, in hoc eodem argumento fusius versari libuit: quare ostendi Germonium artis grammaticæ,

ortho-

orthographiæ, & sermonis latini penitus rudem, innumeris ejus mendis coacervatis, non quidem typographica oscitatione semel admissis, sed ab auctore ipso sæpe numero repetitis: quæ quinquaginta saltem classes constituent. Ejus quoque singularis modestiæ plura specimina in unum congessi; antilogias item plurimas ipsis ejus verbis expressas; pericula denique ex ejus systemate religioni & sacræ traditioni imminentia. Præterea licet clarissimus Lazzarinus se ab ejus calumniis & dicteriis strenue defenderit, placuit ejusdem & Gatti epistolas fusius propugnare. Lazzarini Defensionem, egregium sane, ab erudito viro Cajetano Lombardo editam, ad te mitto. Crede mihi, amicorum integerrime, sine horrore me legere non potuisse Germonii deliria in ordinem monasticum, & majorum sacra monumenta: meque hac tempestate centies memoria repetiisse quod blaterat de triginta annorum possessione: quo nihil stultius, nihil injuriosius Ecclesiis,

sum-

summis Principibus, & ipsi Sedi Apostolicæ excogitari potest, ut perspicies ex ipso opere nostro. Interim fac edas quamprimum Expostulationem hanc tuam; & siqua in re operam meam tibi profuturam cognoveris, eadem pro arbitratu tuo utere. Vale.

Dabam Tarento III. Kal. Julias MDCCVIII.

Errata sic corrigito

Epist. nuncupatoria in fine incolumem

Pag. 7. lin. 6. *reperiatur*

25. 18. Eclogæ

39. in marg. *Lindaviens.*

CUm libros tuos perlegissem, Bartholomæe Germoni, nihil aliud abs te cogitatum, nihil aliud susceptum comperi, nisi ut in summam invidiam adduceres clarissimum Mabillonium, Benedictini Ordinis virum, qui tibi tuisque adsentatoribus morum sanctitate, atque doctrina longe præstabat; illum insimulando, tanquam falsorum diplomatum defensorem, eundemque identidem vocando *calumniatorem*, *obtrectatorem*, *cœca maledicendi libidine percitum*, *suspicionibus levissimis plus æquo indulgentem*; quanquam Tu initio per summam nequitiam speciem simulatæ laudis ostentares. Confidebas enim, Te, quasi esses homo disertissimus, & ad dicendum paratissimus, facile, immo cum laude, posse hanc caussam ad-

To. 11. pag. 331. 333. 345. 334.

To. 1. p. 1.

adversus Benedictinos suscipere; illos tanquam ubique gentium falsarios, & injustos bonorum possessores denunciando. Quæ cum legissem, non mediocriter miratus sum, Te, hominem religiosi Ordinis, adeo Instituti quod profiteris immemorem fuisse, adeo perfricta fronte omnes modestiæ, ac honestatis leges fregisse. Nam quæ tanta in te fuit audacia? quæ tanta temeritatis vis? ut Tu unus tantum virum, tantumque Ordinem irridendum, objurgandumq; susciperes? qui furor? qui spiritus te impulit? quæ necessitas te adegit, ut de diplomatibus leges ferres, vel, ut verius dicam, pertubares, everteres artem diplomaticam? Dicis, ita *postulabat studiorum meorum ratio*. Verum, Germoni, studia tua potius postulabant, ut Priscianum, Despauterium legeres;

To.1.p.1.

Rhe-

Rhetoricen Suarii, atque Pomei ſcripta memoriæ mandares, adoleſcentulis tuis deinceps enucleanda; quam ut artem ſecernendi diplomata vera a falſis tractares. Nam quæ eſt in Te cognitio hiſtoriarum? quæ peritia in evolvendis, legendisve diplomatibus, vel perluſtrandis Archivis, cum nulla Te vidiſſe fatearis? Tu enim to.3.p.28.196. nihil aliud tuis in libris feciſti, quam ampliare dubitationes, quas Mabillonius ſibi ipſi objecerat; eas veluti crambem recoctam nobis identidem obtrudens. Qua de re admirabilis fuit tua confidentia & audacia, in eum ſenem ſcribere velle, quem omnes Galli, immo tota Europa propter ejus ſuaviſſimos, atque optimos mores, divinumque ingenium certatim amarunt, ut nunc nomen ejus maxime colunt, ac venerantur. Sed dicam, Germoni, quæ violen-

tia, quæ inſania te egit, ut librum Mabillonii carperes, famam ejus proſcinderes, atque lacerares? fuit conſilium, fuit conjuratio tuorum adſentatorum, quibus ſummum in primis ſtudium eſt alienas laudes, præcipuorum maxime, & præſtantiſſimorum virorum clanculum, per ſe, per emiſſarios corrodere, & concerpere: Illi enim Benedictinos odio pluſquam Vatiniano proſequuntur, cũ videant illos, doctrina ac ſanctitate claros, magna cum laude emendatiores edere libros Sanctorum Patrum, qui Græca, Latinaque in Eccleſia floruere, innumeraque illuſtrare ab aliis non tentata. Argumento ſunt turbæ, quas gregales tui Romæ excitarunt. Quos enim lapides non moverunt, ut Opera Sancti Auguſtini a Benedictinis edita proſcriberentur? qui inſidioſi rumores in vulgus non ſpar-

ſpargebantur de Benedictinis ? quantum tunc fuit hominum potentium ſtudium ? quæ diligentia ? qui libelli edebantur ? ſed, o bone Deus, quis tandem fuit machinamentorum finis? quis triumphus veſter ? proſcripti fuere a Sede Apoſtolica libelli calumnioſi. O præclaram accuſationem veſtram! O felicem hominum diligentiam! diſturbatæ ſunt quas excogitaſtis inſidiæ, compreſſa ferocitas, fracta audacia, & loquacitas retardata. Putas ne, Germoni, nobis obſcura eſſe, quæ nuper etiam moliti eſtis, ut eadem editio Sancti Auguſtini damnaretur ? quod profecto eveniſſet, niſi ſecretos conatus viri pii, & doctiſſimi infregiſſent. At quod majus, & manifeſtius hoſtilis animi tui exemplum adverſus Benedictinos habemus, quam ubi affirmas, illos dedita opera uſos eſſe in edi-

tione Sancti Augustini codicibus Corbejensibus a Gotheſcalco vitiatis? illos adulteratam a Felice Orgelitano hæretico lectionem Sancti Hilarii admisisse? O miser Germoni, cum re, tum hoc ipso, quod non sentis, quam miser sis! quæ tanta in Te vanitas, tanta levitas fuit, ut Tu unus, omnium facile omnibus rebus infimus, hasce editiones, cura virorum præstantium, acerrimique judicii factas, suggillandas, despiciendas putares? qua fronte Monachos Benedictinos, ut corruptores codicum criminatis? scilicet ut renovares impias hæreticorum calumnias, qui codicum corruptionem Monachis, præcipue Benedictinis toties tribuerunt? audi, Germoni, verba Riveti Calviniani: *Sed quid a multis retro sæculis non ausa est Monachorum audacia? qui cum fere*

To. 11. p. 390 400. 366.

Tract. de Aut. Patr. p. 89.

fere in cryptis ſuis Sanctorum Patrum labores, nondum typographica arte inventa, aut poſſiderent, aut deſcriberent, tantam ſibi licentiam uſurparunt, ut vix jam reperietur codex aliquis, qui manus eorum impuras effugerit. Audi hanc alteram Kimedoncii calumniam, tua non leviorem: *Teſtes appello paſſim tot Monaſteriorum per Papatum bibliothecas, in quorum quibuſdam ipſemet vidi Monachos audacter admodum falſarias manus intuliſſe Scriptoribus Eccleſiaſticis; integras ſententias, & paginas totas obliterando, immo integris ternionibus, & libris excisis auctores indigne caſtrando.* Hæretici poſthac dicent; ut de Franciſcanis, qui Ambroſium Pariſiis ediderant, doloſe & ex ingenio Franciſci Junii, pronunciavit Rivetus; *ſi tale quid* Bene-

lib. 11. de ſcript. Ant. c. 6.

dictini *Parisienses* (*Franciscani* dicebat Junius) *ausi sunt*, *quid in similibus Romæ actum sit*, *aut quotidie agatur*, *divinare promptum est*. Posthac Hæretici testimonium tuum in medium protrahent; libros tuos laudabunt; cum per calumniam petere volent editiones Augustini, & Hilarii a Benedictinis adornatas. O maximum crimen, in Ecclesia Catholica nunquam antehac auditum! o impudentiam non ferendam! o impium hominis sensum! non commoveris, Germoni, Hæreticis, hostibus nostræ Religionis, ansam te præbuisse Catholicos calumniandi? non te pudet illorum antiquas criminationes adversus nos confirmasse? quam laudem tibi inde sperabas? numquid illam, quam adeptus es scribens adversus Mabillonium? Equidem fateor me, postquam libel-

libellos tuos evolvi, magnopere stomachatum esse, Te Benedictinos tanquam falsarios, Te archiva omnia, & præcipue Dionysianum, tanquam falsorum diplomatum officinam infamasse; Te animo mirum in modum infenso erga sodalitium adeo sanctum, omnique honore dignissimum, id conatum esse, ut traduceres viros de Religione, de bonis moribus, de litteris benemeritos, qui Romanam Ecclesiam ad summum culmen perduxere, qui scientias in Occidente barbaris sæculis conservarunt; qui juvenes optimis moribus, doctrinisque imbuerunt, meliori methodo ac alii nunc quidem faciunt. Hoc ne est Benedictinos homines *præcipuo cultu a pueris venerari*? hæcne est *observantia*, quam dicis Te habere *nobilissimæ Sancti Benedicti familiæ*? To. II. p. 43.

liæ ? ſcilicet Benedictinos notare ut corruptores codicum, ut falſarios ? hoc ais *honeſte*, *ſine ulla invidia*, *ſine ulla offenſione* contendere ? hoc dicis *inveſtigandæ veritatis ſtudium* ? debebas ſaltem, ſi modo *actu interno*, & *formali homines diligere* Te non teneri putabas ex Suareſii ſententia, Religioſiſſimos viros palam non criminari? hoc ne eſt dici Jeſuitam, nempe diſcipulum Chriſti? neſcin' ὅτι ἀπόδειξις τῶν τοῦ Χριστοῦ μαθητῶν ἡ ἐν αὐτῷ πρὸς ἀλλήλους ἀγάπη *certiſſimum argumentum*, *aliquos eſſe Chriſti diſcipulos*, *ſi mutuo ſe diligant*. Audi ipſiuſmet Chriſti teſtimonium: ἐν τούτῳ γνώσονται πάντες ὅτι ἐμοὶ μαθηταί ἐστε, ἐὰν ἀγάπην ἔχητε ἐν ἀλλήλοις *in hoc cognoſcent omnes*, *quia diſcipuli mei eritis*, *ſi dilectionem habueritis ad invicem*. Tu vero ab his rebus quam longe abis, dum pios viros

To. 1. p. 4.

diſp. v. de prae. Char.

Baſil. in Mor. p. 284.

viros maledictis oneras , calumniis, jurgiis impetis. Hoc, Germoni, ais homines diligere? hoc præceptum Christi perficere? hoc est Christi discipulum dici? Te potius dicas discipulum Suaresii, Dicastilli, Escobari, Hurtadi. Nonne succenseres, Germoni, & merito succenseres, si alii Te, tuosque appellarent Confucianos, corruptores, non diplomatum, sed Ethices, & Religionis Christianæ, sycophantas, perniciem bonarum literarum, *perturbationes in utraque politia, multas lites, dissidia, contentiones, æmulationes inducentes*? vel *scipsos commendantes, & alios vituperantes, humiles elatos, dulces calumniatores*? ergo quidni etiam alii tibi succenseant, cum Benedictinos notas, ut corruptores codicum, & diplomatum? At id me fefellit, & opinionem meam. Vos revera estis di-

sci-

ſcipuli Chriſti, nam mutuam charitatem erga vos habetis, calumniis vos non impetitis, candide inter vos agitis, probatis veſtrorum ingenia, mores, titulis non parcitis, vobis non detrahitis; ſed cur idem aliis non facitis, quod veſtris? An quia non ſunt *ingenia Aquilæ*, *turbæ Phoenicum*, *ſocietas Angelorum*? Verum quid plura de animi tui ingenuitate, de mentis tuæ moderatione? hæc miſſa facio, ut de diplomatibus verba faciamus. Dic, Germoni, quantis ſophiſtices principiis tuos libros inſperſiſti? quanto Pyrrhoniſmo illos cumulaſti? negabis fortaſſe Te eſſe Sophiſtam, Te eſſe Pyrrhonæum. Dic ſodes quid ſit ſophiſtam eſſe? ignoras? dicam ego ex Ariſtotele: Sophiſtæ eſt φάσκειν ἐροτᾷν μαθεῖν βουλόμενον *dicere ſe interrogare, ut diſcere velit*. Tu ſane Sophiſtarum princeps,

ceps, & coryphæus jure dicendus; nam cum Mabillonium reprehendis, affirmas Te non reprehendere, ſed *inveſtigandæ veritatis ſtudio* interrogare. Si eſt Sophiſtæ τὸ λαμβάνειν τὸ ἐν ἀρχῇ *ſumere quæſitum initio poſitum*, quis inficiabitur Te eſſe ſophiſtam? etenim ſi ego tibi proferam diploma aliquod, cui ſit ſigillum, chirographum, orthographia illius ſæculi, Tu reſpondebis ſuſpectum eſſe; quia *diplomata vera a falſis non poſſunt ſecerni ex ſigillo, ex chirographo, ex orthographia*: quia *ipſa ſua vetuſtate ſuſpectum erit*; vel illi *vitium* poteſt *ineſſe*, quod *nobis lateat*. Nonne hoc eſt principium petere? ad quæſitum initio propoſitum recurrere? ideam veri, vel falſi diplomatis ignorare? Si eſt ſophiſta, qui tranſit ab eo, quod eſt verum κατά τι *ſe-*

Ariſtoteles de Soph. Elen. p. 283. edit. Par.

Ariſ. ibidem p. 285.

cun-

cundum quid ad verum ἁπλῶς *simpliciter*, captiosa certe erit ista argumentatio, qua tuam probare Tom. II. p. 847. contendis sententiam: *Multa diplomata, quæ Labbæus, Dubletus, & Mabillonius in medium protrahunt, sunt falsa, igitur necesse erit reliqua esse dubia, & suspectæ fidei*. Quis bubulcus argumentaretur stupidius, quam Tu, divine, ut tibi videris, Dialectice? postulo mihi respondeas, homo vehementi præditus ingenio. Erit ne vera hæc argumentatio? Æthiopes dentes habent albos, igitur reliquo corpore sunt albi. Hæc eadem erit verissima secundum tuæ dialectices principia: multi libri Sanctorum Patrum sunt suppositi, igitur necesse erit omnes esse suppositos, vel dubios, vel suspectos. Omnem rem exemplo expediam: Tu huic argumentationi facilem præbebis assensum: Liber Ambro-

sio

ſio adſcriptus *De Filii divinitate adverſus Arianos* eſt Vigilii Tapſenſis; liber hactenus Auguſtino adſcriptus *De Eccleſiaſticis dogmatibus* eſt Gennadii Maſſilienſis; vel, ut de Hieronymo loquar, liber *De virginitate ad Demetriadem* eſt Pelagii; cetera ergo Opera Ambroſii, Auguſtini, Hieronymi erunt ſuppoſita, vel ſuſpectæ fidei. Vide in quos ſcopulos illidis! quibus obrueris tempeſtatibus! οὐ γὰρ ταὐτὸν εἶναί τέ τι, καὶ εἶναι ἁπλῶς *non enim idem valent eſſe aliquid tale, & eſſe ſimpliciter*. Nunc Pyrrhonismi Te poſtulabo. Si Pyrrhonæus eſt qui de omnibus dubitat, qui omne criterium recte judicandi deſtruit; Tu quidem es Pyrrhonæus; nam affirmas *nullæ, ut nunc res ſunt, videntur haberi poſſe notæ, quibus priſcorum ſæculorum autographa ſincera a falſis certo ſecernantur*. Præterea To. 1. pag. 43.

di-

dicis, etsi nihil vitii appareret in diplomatibus, *non idcirco consequens est chartam esse veram, ac legitimam. Quid enim si alia insint vitia, & nobis lateant?* Hæc mihi, Germoni, in mentem revocant, quæ Gellius de Pyrrhonæis affert
Lib. XI. c. 5. his verbis: *judicia rei cujusque, & sinceras proprietates negant posse nosci, & percipi*; vel cum ajunt *omnium rerum fidem veritatemq; mixtis confusisque signis veri, atque falsi incomprehensibilem videri*. Tu ne latum quidem unguem ab ipsorum methodo deflectis, cum dicis, diplomata vera cum falsis ita esse commixta, ut vera a falsis secerni, atque nosci non possint. Si enim a Pyrrhonæis quæratur an nix sit frigida, sol sit calidus: illico respondebunt, tales quidem esse videri, quia illa frigida, hic vero calidus apparet. Ita quoque si Te, Germoni, interrogem;

rogem : etsi nihil vitii appareat in diplomatibus, diplomata erunt ne vera, an falsa? continuo responde debis, licet quidem vera appareant, nihilominus possunt illis *inesse vitia, quæ nobis lateant*. Negabis nunc has dubitationes esse Pyrrhonæas? quanto melius dixisses, Te scribere de Arte evertendi diplomatum veritatem, quam *de Arte secernendi antiqua diplomata vera a falsis*, si nullum diploma ex tuis principiis verum censeri potest! fortasse, ut lectori fraudem faceres (nam tibi semper mos est involucris, & fucis mentem tuam abscondere) dicis, solum tibi in animo fuisse ad examen revocare quæ Mabillonius ediderat, non vero artem secernendi diplomata vera a falsis pessundare. O hominis calliditatem! dic pseudole, ex quibus diplomatum veritas conjici, proba-

To.1.p.78.43 49. 65. rive poteſt? ex chirographis? Tu negas. Ex papyro? Tu dicis caducam fuiſſe, neque tandiu duraſſe, ut ad nos perveniret. Ex ſcripturæ forma? Tu aſſeris falſarios potuiſſe illam ſimulare; vel quæ fuit tunc temporis, diſſimilem, contrariamve eſſe ab ea, quæ nunc eſt in diplomatibus. Nempe video Te omne criterium, omne judicandi inſtrumentum evertere. Dic denuo, poteſt ne hac eſſe major Pyrrhonæa dubitatio? *An chartæ illæ, quæ vi-*
To.11.p.36. *dentur antiquæ, reipſa antiquas eſſe conſtet, neque ex illarum numero, quas falſarii ad verarum ſimilitudinem confinxerunt*. Hoc ego dico Pyrrhoniſmum, has ajo dubitationes Pyrrhonæas, ſcilicet Pyrrhonæorum more οὐδὲν ὁρίζειν *nihil definire*. Illud etiam te ſemper delectat, Mabillonio male loqui ſecundum χαρακτῆρα Pyrrhonæo-

næorum, cum ejus opus *vanum* laborem vocas, cum temeritatis, audaciæ, illum *novæ artis inventorem*, insimulas. Hæc erant notæ a Pyrrhonæis inustæ dogmaticis. Illi enim ματαιοπονίαν vocabant horum studium, hisce crimen ὁμόσιος προπετείας inurebant. Verum, Germoni, nunc Te fortius urgebo. Si vero diplomata *non possunt probari* ex *stilo*, ex *sigillo*, ex *chirographo*, ex *scripturæ forma*, ex *orthographia*; quomodo Tu ipsorum falsitatem deprehendis ex stilo, ex orthographia, ex sigillo? si nulla est ars dijudicandi diplomata vera a falsis, qua arte Tu homuncio dijudicas falsa esse diplomata Merovingica, Carolovingica? Hæc est illa tua disceptatio *ingeniosa*, *&* *elegans*, *nec parum rei diplomaticæ lucis allatura*, ut prædicat mancipium tuum Raguetus. O

 ele-

elegantem, o ingeniosam discep-
tationem, qua rei diplomaticæ
tenebræ offunduntur! O fortu-
natam, cui Raguetus, decus Gal-
liæ, calculum suum adjungeret!
dignam, quam Trevoltiani illi
probi homines, quibus est thesau-
rus in lingua situs, ut quæstum
habeant male loqui melioribus,
stultis vero benedicere, laudibus
ad cœlum tulerint, defenderint!
hi enim cum Reverendo Patre
de Vitry, cum Pucharto, aliisque
tuis adsentatoribus Te instar nu-
minis habent, Te ubique conce-
lebrant; in Te spes illorum sunt
omnes, dum faciunt, ut tu prin-
ceps quam maxime inter Scrip-
tores excellas, tibique primas in
dicendo, in judicando partes con-
cedunt: unde recte tibi illam Ti-
monis laudem ad Pyrrhonem
tribuere etiam deberent

Μοῦ

Μοῦνος ἐν ἀνθρώποισι θεοῦ τρόπον
ἡγεμονεύων.

Tuum nunc eſt, Germoni, judicium illorum ſuſtinere. Verum mihi nunc reſpondeas velim, a quonam hanc artem dubitandi didiciſti? an a Pyrrhone? ab Arceſilao? a Zenone? a Chryſippo? dices: ab his quidem, & ab aliis, quos domi habeo egregios Ariſtotelæos, Ægidium Eſtrix, & Parkerum: ſi enim his licuit de rebus divinis dicere, *homines inculpate dubitare poſſe de iis myſteriis, quæ credenda proponit Eccleſia. Religionem Chriſtianam eſſe evidenter credibilem, non evidenter veram*: cur conceſſum non ſit in rebus humanis, ſcilicet in diplomatibus, affirmare, *non eſſe certam artem ſecernendi diplomata vera a falſis? diplomata vera non poſſe probari ex ſtilo, ex chirographis, ex orthographia, ex papyro?*

Eſtrix dial. de Fide p.88. Parker.in Theſi Anglo-lecd.ann. 1695.con.8.

To.11.p.29.

ro? esse ipsa sua vetustate suspecta? O monstra! o deliramenta plusquam anilia! illi culpandi sunt de illa disputandi ratione, qua divina omnia in dubium revocarunt; Tu vero quia humana: utrique vere appellandi ματαιόλογοι, φρεναπατοῦντες *vaniloqui, mentem decipientes*. Vere vobis aptari possent quæ Tatianus Sophistis Ethnicis exprobravit, illorum sophismata appellans στωμύλματα χελιδόνων μουσεῖα *argutas nugas, hirundinum musæa*. An nescis, Germoni, litigiosam artem, & Sophisticen a Patribus, tanquam arma gentilium, tanquam illis peculiarem scientiam, fuisse vituperatam? Si legisses quæ illis opponit Clemens Alexandrinus, tuis etiam opponi posse cognosceres. quid? hoc scripturæ dictum οὗτοι οἱ τὰ κατάρτια κατασπῶντες, καὶ μηδὲν ὑφαίνοντες *isti sunt, qui funicu-*

nicu-

niculos trahunt, & nihil texunt. Verum nos, Germoni, in Te non ſolum culpam conferimus, quia methodum Sophiſtarum, & Pyrrhonæorum es ſectatus; ſed quia res, & ſententias hauſiſti ab Hæreticis, noſtræ Religioni infenſiſſimis, calumnias illorum adverſus Benedictinos maximo plauſu excipiens. Ecce ſententia tua, *vetuſtiſſima inſtrumenta eſſe ipſa ſua vetuſtate ſuſpecta*. Ecce illa Marshami Heterodoxi *caute intuendæ ſunt ejuſmodi chartæ, quæ fidem habent minorem, quo majorem præſeferunt antiquitatem*. En quomodo Tu cum Marſhamo convenis. Non Te pudet, Ordini religioſo addictum, in hominis hæretici ſententiam ire, qui, ſicut Tu, Benedictinos infamavit? convenire cum homine, qui ab ipſiſmet Heterodoxis proſcribitur? cum homine, qui pro-

To. II. p. 29.

In propyl. ad Monaſ. Anglic.

phetiam Danielis ad Antiochum, non vero ad Christum retulit? qui Hebræorum ritus non a Deo institutore, sed ab Ægyptiis impie derivavit? Nec horrescis contra Mabillonium sentire cum Hickesio heterodoxo Anglo? cum Simonio, quem Hæretici, & Catholici damnant? cum Simonio, qui totus plenus est calumniarum in Ordinem Monasticum? Verum hæc eadem, immo longe majora pronunciavit Harduinus sodalis Germonianus omnia antiquitatis monumenta insectans, omnia naso suspendens. Quæres fortasse, Germoni, ubi hæc Harduinus dicat? quis hæc referat? testem habeo certissimum Richardum Simonium, quem tu laudas. En verba: *incredibile, ac simile portenti est, quantam falsorum scriptorum segetem de rebus tum sacris, tum prophanis execranda, & detesta-*

To. 3. p. 141

In Epist. Crit. p. 123.

testabilis una quædam, ut cœteras sileam, ante omnes fere quingentos annos officina effuderit. En aliud paradoxum impiumque dictum ejusdem Harduini: *sufficere pro conservanda Religione versionem vulgatam, & Concilium Tridentinum*; quasi fontes Hebraici, & Græci, e quibus vulgata versio manavit; & Sancti Patres, quibus innititur Tridentinum, nullius sint pretii? En aliud paradoxum circa Authores Ethnicos: *sincera esse monumenta ex omni Latina antiquitate hæc sola Tullium, Plinium, Maronis Georgica, Flacci sermones, & epistolas*: quidni etiam Maronis Ecloghæ, & Flacci Odæ? Illud etiam mirum est, quod dicit de Cenotaphiis Pisanis a Norisio illustratis: *illa ab aliquo sat strenuo artifice conficta*. O Pyrrhonæorum officinam! O audacissi-

De num. Herod. p.60.

ciſſimi hominis phreneticam vocem! audi nunc, Germoni, graviora, quæ idem tuus Harduinus
p.182. prodidit. In Chronologia ſacra hic autumat prophetiam Danielis de ſeptuaginta hebdomadibus, (o blaſphemiam! o hominis ſtultitiam!) cum Porphyrio, Chriſtianæ Religionis hoſte acerrimo, & cum Marshamo illo tuo, non reſpicere *ad literam* adventum Meſſiæ, contra Chriſtianorum omnium perpetuum conſenſum. An hæc paradoxa non putas Germoni? an non impia, ſceleſtaque dicta, & blasphemias? An ne talia non effutit etiam, cum ſomniat *duos*
p.127. Danieles, & *geminum* Habacuc?
p.284. vel cum negat Johannem Apoſtolum in inſula Patmos, imperante Domitiano, Apocalypſim ſcripſiſſe, eandemque eſſe ſignum futuri Eccleſiæ ſtatus? in ea enim eſt opinione, ut credat ſub Nerone

ne ſcriptam eſſe, & Hieroſolymæ excidium illam reſpicere. Hunc etiam Tu, Germoni, poſt Marshamum imitaris, inque ejus ſignis ponis fixa pedum veſtigia: immo in id adducor, ut credam, hunc fuiſſe e numero *trium* veſtræ *ſocietatis eruditorum virorum*, qui tuos libellos adprobarunt. O conſeſſum judicum præclarum! o dignitatem judicii admirandam! nunc, ut redeat unde diſceſſit oratio, quid eſt cauſſæ, Germoni, cur antiqua diplomata falſa ad nos pervenerint, vera non pervenerint? Jam te urgebo propius. Cur charta, in qua vera diplomata ſunt conſcripta, fuit caduca; illa vero, in qua falſa exarata, non fluxilis, non caduca? cur tineæ ſolum vera corrupere, falſa non corrupere? cur in tabulariis vera direpta, cremata ſunt, falſa non direpta, non cremata? cur Tu uni potius, quam

alte-

alteri hoc privilegium concedis? rapidus fluvius eſt hic,non hac temere tranſiri poteſt.Si verum eſſet, *diplomata antiquitate ipſa eſſe ſuſpecta*, ſuſpecta etiam cenſenda forent innumera monumenta, quæ in Eccleſia Ravennenſi tempore Juſtiniani ſunt exarata? ſuſpecta quamplurima diplomata membranacea Regum Langobardorum, quæ in Eccleſia Lucenſi, quæ in Ambroſiana ſervantur. Hæc enim *antiquitate ipſa* tibi erunt *ſuſpecta*, inde etiam, quia in phylira, in membrana ſunt conſcripta: ſuſpectæ tot vetuſtiſſimæ Pontificum Epiſtolæ, tot antiquiſſima Regum, Imperatorumq; diplomata, quæ Archivum tenet Romanum. Immo neceſſe erit, ut falſi vel ſuſpecti ſint antiqui codices manuſcripti; cum ipſi codices ſint chartæ in unum redactæ, ſicut inſtrumenta etiam ſunt *tomi*

char-

chartarum , ut illa vocat Gregorius Turonensis. Spurius ergo erit Virgilii codex in Vaticana bibliotheca adservatus, qui quartum superat sæculum ? vel qui Regia in bibliotheca servatur paullo inferiorem ætatem contingens ? spurii codices Scripturæ, Conciliorum, Sanctorumque Patrum, qui ex antiquissimis manuscriptis sunt deprompti, & exscripti ? quî tandem durare potuit codex antiquissimus Aviti Viennensis Episcopi, in phylira scriptus, quo usus est Jacobus Sirmondus vester ? quî fieri potuit, ut ad nos pervenerit vetustissimus Ambrosianus Josephi Hebræi codex, in papyro etiam conscriptus? etenim si Tu, Germoni, rejicis diplomata, quia *vetustate ipsa suspectæ sunt fidei*, necesse est ut etiam antiquis codicibus manuscriptis fidem abroges. qua propter

lib. 10 cap. 12.

ter, te judice, nauci posthac erit authoritas vetustorum codicum, ad quos, tanquam ad sacram anchoram, Patres confugiebant in controversiis contra Hæreticos: ergo infirmum, nulliusque ponderis tibi censendum erit argumentum Sancti Augustini contra Manichæos, qui plurimis locis affirmabant Scripturas esse vitiatas a Catholicis. Quid ad hæc Augustinus? illos arguit *vetustiorum exemplarium veritate*: *multorum codicum vetustiorum collatione*. Sed si doctrinam Germonii illi cognovissent, facile dedissent responsum, facile subterfugium invenissent. Si vero Tu cum Vasquesio libens, ut puto, dices *Augustini vestigiis non esse insistendum*; Tertullianum tibi producam, Augustino longe antiquiorem. Hic eodem argumento compellavit Marcionem sæculo III., ac

lib. 11, contra Faust. c. 16. Ad Hier. ep. 82.

1. 2 disp. 193. c. 4. num. 39.

ac Augustinus Manichæos quincto sæculo compellavit. Adverte, Germoni, animum ad hæc Tertulliani verba: *Ego meum* (Testamentum) *dico verum, Marcion suum: Ego Marcionis adfirmo adulteratum, Marcion meum. Quis inter nos determinabit, nisi temporis ratio, ei præscribens authoritatem, quod antiquius reperietur, & ei præjudicans vitiationem, quod posterius revincetur.* Scito, Germoni, Gregorium admonuisse Narsen Comitem, ut *vetustos* codices *ejusdem synodi* (Ephesinæ) *requirat, & illic videat, si quid tale invenitur*; videlicet si inveniret Adelphium, Savam, ceterosque in illa damnatos. Scito Marcum Ephesinum in Concilio Florentino convictum, qui sententiam quandam Sancti Basilii in codices fuisse illatam, & intrusam assere-bat.

Adv. Marc. l. 4. c. 2. p. 503.

L. 5. Ep. 14.

bat. Scin' quomodo? adductus fuit *liber antiquissimus, ita ut secundum judicium plurimorum, qui viderunt, visa antiquitate videtur scriptus ultra annos 600.* Recordere, Germoni, quod Tu scripsisti, nempe Hincmarum deprehendisse falsitatem in codice Sancti Augustini Regi oblato, ex collatione quamplurimorum codicum, ex variis civitatibus, ac monasteriis collectorum. En quomodo antiquitate veritas codicum comprobatur. At vero Tu ais, diversam esse rationem instrumentorum, quæ in publicis tabulariis adservantur, atque illorum, quæ ex privatis scriniis depromuntur; nam illa authoritate publica *semper adservata sunt, & omni carent suspicione.* Probe animadvertimus quam fucate, quam ex insidiis rem tuam moliaris: videlicet tuæ ratiocinationes eo tendunt, ut

In Actis Con. Flor. edit. Rom. p. 213.

Tom. 2. p. 336.

ut inſtrumenta etiam e publicis tabulariis educta evertant. Quî vero rogas? quia tabularia publica magis quam privata obvia ſunt: quia illa ex privatis, ut plurimum, ſunt compacta, & compoſita. Præterea, ſi, Te judice, magiſtratuum literæ, ſi edicta ipſa falſata ſunt, cur tabularia publica omni carent ſuſpicione? Si codices in publicis bibliothecis corrupti ſunt, ut Tu narras de codice Sancti Hilarii,cur etiam inſtrumenta ibidem falſari non potuerunt? eadem enim eſt ratio de codicibus, ac de inſtrumentis; nam hæc chartis etiam conſtant, & tineis, & incendio obnoxia ſunt. Si vero aſſeris codices, qui in publicis adſervantur bibliothecis omni carere ſuſpicione, qui vero in privatis ſuſpectos eſſe, ut de inſtrumentis opinaris, Tu de recta via declinas: nam eadem authoritate

fruuntur codices, qui ex bibliotheca Vaticana, Bodlejana, vel Regia, ac qui ex Chiſiana, Barberina, Colbertina eruuntur. Neſcin' Hincmarum Remenſem Archiepiſcopum coram Rege Carolo, coram Epiſcopis, qui in Synodo apud Sveſſiones convenerant, falſitatis conviciſſe codicem Sancti Auguſtini Regi oblatum, collatione facta cum codicibus, qui de pluribus civitatibus, ac monaſteriis allati ſunt? En Germoni, quomodo codices monaſteriorum (quorum tabularia ex tua ſententia privata ſunt) eandem authoritatem habuere, ac codices, qui ex civitatibus ſunt allati: cur vero eadem ratio non erit de inſtrumentis, quæ in publicis adſervantur tabulariis, ac de illis, quæ ex privatis depromuntur? Dices magnum eſſe diſcrimen inter inſtrumenta, & libros: *nam*

quod

quod ad libros attinet, cum multa ipsorum exemplaria haberentur, nec omnia simul perire possent; facile fuit ex uno exemplari pereunte aliud exscribere de To. 1. p. 19.
novo, & in deperditi locum substituere. Jam vero de veteribus diplomatibus nihil tale fingi potest: cujusque enim diplomatis autographum raro geminum est, fere semper unicum; hocque reparari, si semel perierit, non potest, nec aliud, nisi adulterinum in ejus locum supponi.

Verum plura illa librorum exemplaria undenam ab initio exscripta fuerunt? nonne ex singulis primis autographis? cur vero illa singula prima librorum autographa eandem sortem pati non potuerunt, quam diplomatum prima autographa passa esse contendis? anne primis librorum autographis mures, & tineæ par-

cebant? anne illorum charta caduca, & fluxilis non erat juxta, ac charta diplomatum? anne falſariis erat intacta? Si vero, ut jam oſtendimus, codices in monaſteriis adſervati inculpatam habent authoritatem; cur inſtrumenta autographa, ibidem adſervata, illa carebunt? Ego ante, Germoni, te ſapere cenſebam nimio pluſquam Thalem, verum nunc hiſce tuis diſtintiunculis ſtultior es barbaro Potitio. Si Pyrrhoniſmus tuus locum haberet, quænam fuiſſet Archivorum authoritas in Eccleſia Africana, Romana, Remenſi? utique Tu de inſtrumentis ibi adſervatis dixiſſes, vel diceres illa ſuſpecta eſſe, quia *nulla eſt ars ſecernendi diplomata vera a falſis*: quia *inſtrumenta antiquitate ipſa ſunt ſuſpecta*, illiſque ineſt *vitium, quod nobis lateat*; vel quia *falſarii illa adul-*

In Cod. Can. Eccl. Afr. Anaſ. Bib. de vit. Pont. p. 22. 25. Flodoa. hiſt. Rem. p. 538.

adulterare potuerunt. Nonne hoc eſt Archiva omnia profligare, clariſſimoſque viros, qui ad Chartaria appellaverunt, irridere, carpere? Te judice fruſtra Hieronymus contra Rufinum ſcripſiſſet de Epiſtola Anaſtaſii Papæ, *ſi a me fictam ſuſpicaris, cur eam in Romanæ Eccleſiæ chartario non requiris*? immerito Joſephus Archivorum cauſſa Tyrios, Babylonios commendaſſet. Supervacaneus fuiſſet Diodori, & Herodoti labor improbus in conquirendis, perluſtrandiſve Gentium Archivis, ut hiſtoriam contexerent, efformarent. At vident, Germoni, docti, & pii homines quo tendat hæc tua oratio: nimirum omnem fidem, & authoritatem antiquis detrahere conaris, ut recentiores quoſdam laude cumules, & ſolos in pretio habendos ſuadeas. Idcirco codices in ſuſpicio-

Apol. in Rufin.

Con. Apion. l. 1. p. 1042. 1045.

cionem falſitatis adducis. Vulgata enim eſt quorumdam hominum ſententia, recentiores antiquis eſſe præferendos, vel in tractandis morum regulis, vel in explanandis dogmatum veritatibus. Verum nullus eſt vir cordatus, qui tibi facile aſſentiatur, cum tot indicia non ſanæ mentis præfers: omnibus enim manifeſto compertum, atque deprehenſum eſt, quantum damnum hiſtoriæ, & antiquitati ſit futurum, ſi diplomatum veritas, & authoritas corruat: nam labefactatur jus publicum, & privatum, hiſtoria omnis mediæ ætatis, antiquitas omnium familiarum, omnia demum turbantur, atque miſcentur. Quare etiam, atque etiam Te moneo, Germoni, ut exemplum Papebrochii peritiſſimi Jeſuitæ tui conſecteris, & imiteris. Hic cum legiſſet librum Mabillonii de Re Diplo-

plomatica continuo a ſententia ſua deflexit, publicam palinodiam cecinit, nec erubuit veritatem agnoſcere, Mabilloniumque rogare, ut ſi *res poſtulaverit audacter teſtaretur, quam totus in ſuam ſententiam iverit*. Quidni Tu quoque id ipſum agis? Sequare itidem monitum Maximiliani Raſleri etiam ſodalis tui, qui Conrigium hæreticum jure notavit *quod viros plane innocentes tam turpiter, & ignominioſe coram eruditis traduxerit*. Ille enim, ut Tu, Benedictinos labe adulterandi diplomata inſperſerat. Non Te pudet, hominem ſimulatorem pietatis, diutius in hoc errore verſari, cum ſentis, quæ ſit hominum querela de fronte tua, de machinationibus tuis? An ſtultum duces, ſententiam, cogitationemque priſtinam, re melius perſpecta, immutare? habes exemplum Pa-

In Defenſ. Diplom. Lindquien.

pe-

pebrochii. Hoc ego quidem cupio Te facturum; quod si feceris, ut mea fert opinio, pro mea perpetua cupiditate tuæ dignitatis retinendæ & augendæ, quod tibi acerbum molestumque hactenus dixi, in laudem tuam convertam, Teque posthac dicam sapientem, ingenuum, moderatum, immo omnium nostræ ætatis, cum sinceritate, tum omni literarum genere ornatissimum; non vero callidum, audacem, confidentem amplius Te denunciabo.